

τσουκάλι

τσουκάλι, το, ουσ. [<μσν. τσουκάλιν <τσούκκα <ιταλ. zucca + κατάλ. -άλι], το τσουκάλι. **1.** η πήλινη χύτρα: «η μητέρα έβαλε τη φασουλάδα να βράσει στο τσουκάλι». (Λαϊκό τραγούδι: *απ' τη Σίφνο τα τσουκάλια, απ' την Άρτα πορτοκάλια // δεξ τηνε την παλαβή· άλλον γυρεύει για να βρει· θα της κάνω το κεφάλι σαν σιφνέικο τσουκάλι*). **2.** το δοχείο της νυκτός, η πάπια, το καθοίκι: «επειδή ήταν άρρωστος και δεν μπορούσε να σηκωθεί, είχε το τσουκάλι κάτω απ' το κρεβάτι του για ώρα ανάγκης». **3.** άνθρωπος αισχρός, βρομερός σωματικά και ηθικά: «μην κάνεις παρέα μ' αυτό το τσουκάλι, γιατί εκτίθεται στον κόσμο»· στον πλ. **τα τσουκάλια** ή **τα τσουκαλικά**, το σύνολο των πήλινων μαγειρικών σκευών και γενικά των μαγειρικών σκευών ενός σπιτιού, ενός νοικοκυριού: «πρέπει ν' αγοράσουμε νέα τσουκαλικά». Υποκορ. **τσουκαλάκι, το**. Μεγεθ. **τσουκάλα, η**.

- *βράζει το τσουκάλι*, υπάρχουν τα απαραίτητα για τις βιοτικές ανάγκες: «μπορεί να μην περνάμε πλούσια με την οικογένειά μου, αλλά κάθε μέρα βράζει το τσουκάλι», υπάρχει δηλ. η καθημερινή τροφή·

- *γεμίζει το τσουκάλι*, βλ. συνηθέστ. *βράζει το τσουκάλι*·

- *έγινε μαύρος σαν τσουκάλι* ή *έγινε μαύρος σαν το τσουκάλι*, μαύρισε πάρα πολύ από τον ήλιο: «όλο το καλοκαίρι τριγυρνούσε στις πανέμορφες αμμουδιές της Χαλκιδικής κι έγινε μαύρος σαν τσουκάλι»·

- *έγινε σαν τσουκάλι* ή *έγινε σαν το τσουκάλι*, βλ. φρ. *έγινε μαύρος σαν τσουκάλι*·

- *είναι μαύρος σαν τσουκάλι* ή *είναι μαύρος σαν το τσουκάλι*, είναι πολύ μελαχρινός ή πολύ μαυρισμένος από τον ήλιο: «θα καταλάβεις αμέσως για ποιον σου λέω, γιατί είναι μαύρος σαν τσουκάλι || αν τον δεις, δε θα τον αναγνωρίσεις, γιατί είναι μαύρος σαν το τσουκάλι από τις πολύωρες ηλιοθεραπείες που έκανε στις διακοπές του»·

- *είναι σαν τσουκάλι* ή *είναι σαν το τσουκάλι*, βλ. φρ. *είναι μαύρος σαν τσουκάλι*·

- *η παντρεία και το τσουκάλι θέλουν μαστοριά μεγάλη*, βλ. λ. [παντρεία](#)·

- *μπήκε ο καλόγερος στο τσουκάλι*, βλ. λ. [καλόγερος](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας